

**ZASADY OCHRONY DZIECI I MŁODZIEŻY
W ARCHIDIECEZJI LUBELSKIEJ
z dnia 30 września 2019 roku**

WPROWADZENIE

1. Niniejsze „Zasady” przeznaczone są do stosowania we wszystkich kościelnych jednostkach organizacyjnych zależnych od archidiecezji lubelskiej.
2. Do ich przestrzegania zobowiązane są w szczególności osoby duchowne oraz osoby świeckie (wychowawcy, nauczyciele, trenerzy, animatorzy, wolontariusze, praktykanci i stażyści i inni) zatrudnione na różnych stanowiskach oraz podejmujące różne zadania, posługi i zakresy odpowiedzialności.
3. Niniejsze zasady ochrony dotyczą osób małoletnich w rozumieniu prawa kanonicznego, to jest osób, które nie ukończyły 18 roku życia.
4. Opieka nad dziećmi i młodzieżą jest rozumiana jako troska o ich godność, o dobro duchowe, psychiczne i fizyczne. Wszyscy opiekunowie, a zwłaszcza osoby duchowne, biorą na siebie odpowiedzialność za ochronę i zgodną z najwyższymi standardami etycznymi we wszystkich tych obszarach opiekę nad powierzonymi im małoletnimi.
5. Każde dziecko i młody człowiek ma prawo do:
 - a) poszanowania własnej godności,
 - b) zaspokojenia potrzeb fizycznych i emocjonalnych,
 - c) swobody wypowiedzi,
 - d) przynależności do rodziny, grupy oraz do kontaktów i relacji społecznych,
 - e) otrzymania wsparcia w rozwoju,
 - f) budowania i potwierdzania własnej tożsamości,
 - g) poważnego traktowania zgłaszanych dorosłym problemów,
 - h) poczucia bezpieczeństwa i doświadczania miłości,
 - i) ochrony przed wszelkimi formami dyskryminacji,
 - j) poznania oraz ochrony swoich praw i potrzeb.
6. Krzywdzenie osoby małoletniej rozumiane jest jako popełnienie czynu zabronionego lub karalnego na jej szkodę lub zagrożenie jej dobra, w tym jej zaniebdywanie. W sytuacji podejrzenia krzywdzenia osoby małoletniej przez osoby najbliższe, opiekunów lub rówieśników, każda osoba, która otrzymała informację o krzywdzie jest zobowiązana do podjęcia działań interwencyjnych.
7. Zasady ochrony nie zastępują norm prawa państwowego oraz prawa kościelnego, zakładają procedury i praktyki zatwierdzone przez Konferencję Episkopatu Polski i dostępne w dokumentach:

- a) Wytyczne dotyczące wstępnego dochodzenia kanonicznego w przypadku oskarżeń duchownych o czyny przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z osobą niepełnoletnią poniżej osiemnastego roku życia, wraz z 3. aneksami (7-8.10.2014 r., znowelizowane 6.06.2017 r.);
 - b) Prewencja nadużyć seksualnych wobec dzieci i młodzieży i osób niepełnosprawnych w pracy duszpasterskiej i wychowawczej Kościoła w Polsce (10-11.06.2014 r.).
8. Celem niniejszych zasad ochrony jest niesienie pomocy wszystkim osobom w procesie autorefleksji nad właściwymi sposobami zachowań oraz zastosowanie praktyk i procedur gwarantujących bezpieczeństwo i ochronę małoletnich przed wszelką przemocą, w tym seksualną.

ROZDZIAŁ 1

ZASADY POSTĘPOWANIA W PRACY DUSZPASTERSKIEJ Z DZIEĆMI I MŁODZIEŻĄ

1.1. ZASADY OGÓLNE

- 9. Naczelną zasadą postępowania wobec osób małoletnich jest nienaruszalność ich integralności cielesnej i duchowej.
- 10. Zabrania się stosowania kar cielesnych oraz kar, które nosiłyby znamiona przemocy psychicznej, polegających na np. poniżaniu, upokarzaniu i ośmieszaniu, stawianiu wymagań i oczekiwań wobec osoby małoletniej, którym nie jest ona w stanie sprostać.
- 11. Zabrania się zachowań, które kwalifikują się jako dokuczanie, nękanie, szykanowanie, znęcanie, zarówno w sferze psychicznej jak i fizycznej.
- 12. Każdemu przysługuje niezbywalne prawo do prywatności, a wszelkie zachowania, które naruszałyby to prawo, są zabronione.
- 13. Każda ingerencja w sferę intymną osób małoletnich jest zakazana, niezależnie od tego czy ma miejsce na płaszczyźnie werbalnej, czy fizycznej.
- 14. Należy unikać wszelkiego rodzaju angażowania się w fizyczny i werbalny kontakt z małoletnim, który może być źle zrozumiany. W relacji do jakiegokolwiek dotyku wobec osoby małoletniej obowiązuje ogólna zasada prymatu powściągliwości nad nadmiarem.
- 15. Nie do zaakceptowania jest werbalne naruszanie dobra osób małoletnich, w tym opowiadanie w ich obecności żartów o podtekście seksualnym. W przypadku konieczności podjęcia z osobą małoletnią rozmowy na tematy związane z płciowością, należy wykazać się daleko idącą ostrożnością, delikatnością i roztropnością.

16. Należy w każdym działaniu zachować zasadę równego traktowania osób małoletnich. Przeciwdziałanie naruszeniom zasady równego traktowania polega na stanowczym reagowaniu na przejawy dyskryminacji lub uprzedzeń. Należy także unikać wszelkich zachowań, które mogą zostać odebrane jako faworyzowanie jednej z osób małoletnich.
17. Nie wolno przekraczać przyjętych wzorców zachowań, poprzez czynienie czegoś, na co by nie pozwolili rodzice lub opiekunowie osoby małoletniej.

1.2. ZASADY SZCZEGÓŁOWE

18. Obowiązującą zasadą doboru osób, które w dziełach parafialnych i diecezjalnych sprawują pieczę nad dziećmi i młodzieżą, jest ich weryfikacja w rejestrze prowadzonym przez Ministerstwo Sprawiedliwości, na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym; zaleca się także wymaganie przedłożenia przez te osoby aktualnego wypisu z Krajowego Rejestru Karnego.
19. Nie należy przyjmować osób małoletnich, zwłaszcza w pojedynkę, w mieszkaniach prywatnych lub służbowych, bez obecności lub wyraźnej zgody rodziców lub opiekunów.
20. Gdy zaistnieje konieczność indywidualnego spotkania z osobą małoletnią w innym miejscu, należy zatroszczyć się, aby spotkanie takie nie odbywało się w warunkach izolacji. Indywidualnych spotkań z osobami małoletnimi nie wolno w nieroztropny sposób przedłużać ani mnożyć. Pora takich spotkań zawsze powinna być zgodna z dobrem osoby małoletniej i dobrymi obyczajami. Należy zatroszczyć się, aby o takich spotkaniach byli informowani właściwi przełożeni, jak i rodzice lub opiekunowie osoby małoletniej, chyba, że sprzeciwia się temu dobro tej osoby.
21. Wyjątkowym indywidualnym spotkaniem jest sprawowanie sakramentu pokuty. Jeśli zajdzie konieczność sprawowania go poza świątynią (poza konfesjonalem, np. w czasie wakacji czy pielgrzymek), należy dołożyć szczególnych starań, aby wybrane miejsce zapewniało ochronę tajemnicy spowiedzi, a jednocześnie dawało gwarancję zachowania zasad zawartych w niniejszym dokumencie.
22. Wizyty w miejscu zamieszkania osób małoletnich nie powinny odbywać się bez obecności rodziców lub opiekunów.
23. Wszystkie wycieczki, zarówno jedno jak i wielodniowe, wyjazdy, turnusy wakacyjne – powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy mieć na uwadze także przepisy prawa polskiego odnośnie do rejestru przestępców seksualnych.

24. Z zasady nie powinno się przewozić osób małoletnich prywatnym samochodem, zwłaszcza w pojedynkę, bez zgody rodziców lub opiekunów.
25. Pod żadnym pozorem nie wolno częstować osób małoletnich podopiecznych alkoholem, papierosami, środkami odurzającymi (w tym narkotykami) lub tolerować ich używania. Zabronione jest pozostawanie pod wpływem alkoholu lub środków odurzających przez prowadzących zajęcia lub opiekę nad osobami małoletnimi.
26. Szczególną ochronę należy zapewnić osobom małoletnim w toaletach, łazienkach, przebieralniach czy szatniach. Zabrania się fotografowania osób małoletnich w tych miejscach.
27. Nie wolno fotografować ani publikować zdjęć osób małoletnich bez zgody ich rodzica lub opiekuna na wykonanie i upublicznienie zdjęć.
28. Jeśli formą kontaktu z osobami małoletnimi jest informowanie ich o wydarzeniach czy bieżącym funkcjonowaniu grupy formacyjnej lub parafialnej za pośrednictwem portali społecznościowych, należy określić obowiązujące zasady.
29. Korespondencja mailowa oraz za pomocą portali społecznościowych z osobami małoletnimi przesyłana na ich prywatne adresy lub profile, a także komunikacja za pośrednictwem telefonu, powinna występować wyłącznie w sytuacjach szczególnych i dotyczących kwestii związanych z funkcjonowaniem danego środowiska lub grupy parafialnej. Informacje wysyłane tą drogą mają pochodzić z oficjalnego adresu mailowego lub profilu albo za pośrednictwem służbowego lub ogólnodostępnego telefonu.
30. Każdy wyjazd urlopowy duchownego, w którym uczestniczy osoba lub osoby poniżej 18. roku życia, musi zostać w terminie 30. dni przed jego rozpoczęciem zgłoszony na piśmie kanclerzowi kurii. W zgłoszeniu należy określić termin wyjazdu, jego miejsce i przyczynę, dla której w urlopie uczestniczy osoba lub osoby, które nie ukończyły 18. roku życia. Załącznikiem do takiego zgłoszenia musi być pisemna zgoda rodziców lub opiekunów prawnych na wyjazd. Powyższe zastrzeżenie nie dotyczy małoletnich członków rodziny duchownego.
31. W przypadku organizowania wyjazdów z udziałem osób, które nie ukończyły 18. roku życia obowiązujące są zasady organizacji wypoczynku oraz innych wyjazdów z dziećmi i młodzieżą uregulowane w rozporządzeniu ministra właściwego w sprawach edukacji.
32. Poza katechezą i spotkaniami formacyjnymi, rozmowy na tematy związane z płciowością należy podejmować tylko z inicjatywy osoby małoletniej. Zaleca się daleko idącą ostrożność, delikatność i roztropność, używając środków, języka i metod adekwatnych do wieku dzieci i młodzieży. Podjęcie w rozmowie zagadnień z zakresu rozwoju psychoseksualnego w sposób odpowiedzialny

z poszanowaniem granic jest niezbędną kompetencją, o jaką zadbać powinien opiekun. W zakresie przekazu medialnego, np. przez telefon komórkowy, Internet, itp. nie wolno wykorzystywać materiałów zawierających przemoc oraz treści o zabarwieniu erotycznym. Należy zwracać uwagę, by strój, sposób bycia opiekunów mieścił się w granicach przyjętych w Kościele norm obyczajowych.

33. Nikt nie może wyręczać dzieci i młodzieży ani pomagać im w czynnościach natury osobistej (toaleta, mycie się, przebieranie itp.), o ile są oni w stanie wykonać te czynności samodzielnie. Jeżeli sami wychowankowie ze względu na wiek albo własne ograniczenia nie są w stanie wykonać tych czynności samodzielnie, pomocy zawsze powinni udzielać świeccy, najlepiej tej samej płci.
34. Parafie i inne ośrodki, które zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do Internetu, są zobowiązane podejmować działania zabezpieczające przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju. W szczególności winny zainstalować i aktualizować oprogramowanie zabezpieczające, w tym filtrujące treści internetowe i monitorujące korzystanie z sieci.
35. Należy określić regulaminem zasady korzystania z Internetu również poprzez własne urządzenia umożliwiające bezpośredni dostęp do sieci (np. dostęp wychowanka do Internetu przez urządzenia należące do parafii możliwy jest wyłącznie po podaniu indywidualnego loginu i hasła wychowanka, a korzystanie z własnego urządzenia możliwe jest za zgodą opiekuna).
36. Upoważniony do nadzoru opiekun ma obowiązek informowania podopiecznego o zasadach bezpiecznego korzystania z Internetu. Czuwa on także nad bezpieczeństwem korzystania z Internetu.
37. Winien być także zapewniony stały dostęp do materiałów edukacyjnych dotyczących bezpiecznego korzystania z Internetu.
38. Okresowo należy sprawdzać, czy na komputerach z dostępem do Internetu nie znajdują się niebezpieczne treści. W przypadku znalezienia niebezpiecznych treści ustala się, kto korzystał z komputera w czasie ich wprowadzania i przeprowadza z podopiecznym rozmowę na temat bezpieczeństwa w Internecie.
39. Każda aktywność duchownych w cyberprzestrzeni, a zwłaszcza związana z ich zadaniami duszpasterskimi, powinna uwzględniać zasady bezpiecznego kontaktu z założeniem, że odbiorcami treści mogą być dzieci i młodzież.
40. Ochrona dóbr osobistych osób małoletnich dotyczy w szczególności sytuacji, w których opiekun jest proszony przez przedstawicieli mediów o informacje na temat wychowanka, podania kontaktu lub o wypowiedź osoby małoletniej w mediach. W każdym przypadku opiekun ma prawo odmówić. W wyjątko-

wych i uzasadnionych sytuacjach może się wypowiedzieć po uzyskaniu pisemnej zgody rodziców/opiekunów osoby małoletniej i, w przypadku osób duchownych, zgody ich przełożonego.

41. Wszystkie uzyskane informacje o tym, że podopieczny jest krzywdzony w cyberprzestrzeni, zarzuty i obawy dotyczące nadużyć należy traktować bardzo poważnie i natychmiast reagować, w celu ich weryfikacji i podjęcia odpowiednich działań zgodne z dobrem osoby małoletniej.
42. Nieprzestrzeganie wymienionych wyżej zasad traktowane będzie jako naruszenie podstawowych obowiązków z wszystkimi wynikającymi stąd konsekwencjami na gruncie prawa kanonicznego i państwowego.

ROZDZIAŁ 2

2.1. ROZMOWA Z OSOBĄ ZGŁASZAJĄCĄ NADUŻYCIE

43. Wiadomość o popełnieniu nadużycia lub o jego prawdopodobieństwie może pochodzić z różnych źródeł:
 - a) fakt ujawnia sama osoba skrzywdzona;
 - b) osoba trzecia ujawnia, iż wie od osoby skrzywdzonej, że w stosunku do niej używa się przemocy fizycznej lub psychicznej;
 - c) konkretna osoba zdradza symptomy doznania krzywdy, ale osoba ta nie chce lub ze względu na swoje ograniczenia nie jest w stanie o tej krzywdzie opowiedzieć;
 - d) wiedza o skrzywdzeniu pochodzi z przekazu społecznego lub mediów społecznościowych.
44. Posiadanie wiedzy o faktycznych lub prawdopodobnych przypadkach przemocy wymaga zawsze podjęcia odpowiednich działań, zgodnych z przepisami prawa kościelnego i państwowego.
45. W archidiecezji lubelskiej powołano delegata arcybiskupa ds. ochrony dzieci i młodzieży, jego dane kontaktowe znajdują się na stronie internetowej archidiecezji. W sytuacji kryzysowej należy przekazać je osobie zgłaszającej oraz samemu skontaktować się z delegatem w celu uzyskania konsultacji lub pomocy w rozwiązaniu problemu.
46. Dobro osoby skrzywdzonej, a także zapobieganie skrzywdzeniu innych osób, jest zawsze najważniejszym celem podejmowanych działań, dlatego w przypadku, gdy krzywda zostaje ujawniona w trakcie sakramentu pokuty, należy zachęcić penitenta, aby ujawnił te fakty osobie trzeciej, posiadającej odpowiednie przygotowanie: może to być delegat wskazany w punkcie 45. lub osoba godna zaufania.

2.2. ROZMOWA Z OSOBĄ POKRZYWDZONĄ

47. Jeżeli pokrzywdzony chce opowiedzieć o swoich przeżyciach, należy wysłuchać go spokojnie i traktować poważnie, nie przerywać, nie przekładać rozmowy i stworzyć bezpieczną atmosferę do jej przeprowadzenia.
48. Nie należy okazywać emocjonalnej reakcji na słowa zgłaszającego.
49. Należy zapewnić pokrzywdzonego, że wyjawiając nadużycie, postąpił właściwie, zadbać o to, by o sprawie dowiedziało się tylko tyle osób, ile jest absolutnie konieczne.
50. Przy podejrzeniu, że osobie małoletniej ktoś wyrządził lub wyrządza krzywdę, sprawę należy niezwłocznie zgłosić jej rodzicom oraz odpowiednim służbom. Jeżeli to jeden z rodziców lub członków rodziny prawdopodobnie krzywdzi osobę małoletnią, sprawę należy niezwłocznie zgłosić policji, prokuraturze lub sądowi do spraw rodzinnych i nieletnich.
51. Gdy zgłaszającym jest osoba pokrzywdzona, należy poinformować go, że zostanie uczynione wszystko, co możliwe, aby mu pomóc.
52. Osobę pokrzywdzoną należy zapewnić, iż nie ponosi winy za zaistniałą sytuację.
53. Należy zaproponować osobie pokrzywdzonej towarzyszenie w drodze do osoby, u której uzyska dalszą pomoc.
54. W czasie rozmowy z osobą zgłaszającą należy unikać opinii, komentarzy, przypuszczeń, sugestii, stawiania hipotez, nie parafrazować tego, co powiedziała dana osoba, ani nie przedstawiać alternatywnych wyjaśnień.
55. Nie należy wyrażać opinii (ani negatywnych, ani pozytywnych) i komentarzy na temat domniemanego sprawcy.
56. Nie należy składać osobie zgłaszającej żadnych obietnic, które nie będą mogły zostać dotrzymane, szczególnie w kwestii poufności.
57. Nie wolno ujawniać szczegółów rozmowy osobom postronnym, a w szczególności osobie, która została oskarżona.
58. Należy zabezpieczyć wszystkie dowody mogące posłużyć w dalszym postępowaniu.
59. Pod koniec rozmowy należy poinformować go o dalszych krokach oraz komu zostaną przekazane uzyskane informacje.
60. Osoba, która jako pierwsza dowiaduje się o zaistnieniu potencjalnego przypadku krzywdzenia małoletniego, nie jest upoważniona do orzekania, czy fakt nadużycia rzeczywiście miał miejsce. Jest to zadanie dla odpowiedzialnych organów i instytucji, do których sprawa zostanie skierowana na dalszych etapach.
61. Należy zapytać o możliwość przekazania numeru telefonu, adresu mailowego lub innych danych, które pozwolą na kontakt w celu formalnego wyjaśnienia sprawy.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE:

62. Wszyscy duchowni archidiecezji lubelskiej, a zwłaszcza ci, którym powierzono różne dziedziny duszpasterstwa w porozumieniu z księżmi dziekanami, proboszczami i innymi przełożonymi są odpowiedzialni za wdrożenie zasad ochrony w archidiecezji.
63. Każdy duchowny archidiecezji lubelskiej oraz podejmujący posługę na jej terenie zobowiązany jest do zapoznania się z powyższym dokumentem i do pisemnego poświadczenia stosowania go we wszystkich wymiarach życia i posługi duszpasterskiej. Dokument ten zostanie złożony w jego aktach osobowych przechowywanych w kurii metropolitalnej.
64. Rektor Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Lublinie wraz ze swoimi współpracownikami jest odpowiedzialny za zapoznanie alumnów z niniejszym dokumentem i odebranie od nich oświadczenia o zapoznaniu się z jego treścią i wprowadzeniu go w życie. Dokument taki zostanie złożony w aktach osobowych każdego alumna.
65. Zasady niniejsze wchodzi w życie z dniem publikacji na stronie internetowej archidiecezji lubelskiej.
66. Zasady ochrony będą podlegały okresowej weryfikacji i nowelizacji.